



Ilustrační snímek Rostislav Stach

Rys ostrovid v Pošumaví

S rysem ostrovidem se u nás můžete setkat zejména v oblasti Pošumaví - v lesnatých oblastech podél hranic s Rakouskem a Bavorskem, táhnoucích se od Novohradských hor přes Šumavu až po Český les. Občas tato šelma zabíhá i dále na východ na Českomoravskou Vrchovinu, na sever do Brd a na západ vzácně až do Slavkovského lesa.

Výskyt rysa zasahuje i přes hranice, do přilehlých lesních komplexů Bavorska a Rakouska a končí až u Dunaje. Od sousedních populací v Karpatech a Alpách je šumavská populace rysa izolována, což zvyšuje její celkovou zranitelnost. Protože se vyskytuje ve třech státech, nazývají ochránáři tuto rysí populaci podle tří zemí (Bohemia-Bavaria-Austria) jako „BBA“ populaci.

Rys byl v minulosti v Čechách vyhuben a současná BBA populace má původ v umělém vysazení několika jedinců v 70. a 80. letech minulého století na bavorské a české straně Šumavy.

V počátečních letech se rysům dařilo a našli v naší krajině znovu svůj domov. Populace na začátku narůstala a rysy se začali šířit i z centrální části Šumavy do okolních hor. Tento trend se však v letech 1995–1996 zastavil, od té doby populace výrazně poklesla a zdá se, že v současnosti její velikost spíše stagnuje.

Projekt Trans-Lynx

Tato stagnace byla vlastně hlavním důvodem pro realizaci přeshraničního projektu Trans-Lynx, který byl zahájen v roce 2013. Projekt je financován z programu Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007–2013 a Ministerstvem životního prostředí ČR. Cílem projektu bylo navázat a prohloubit spolupráci organizací a skupin, které se rysem ostrovidem v příhraniční oblasti zabývají, co nejvíce sjednotit monitoring této populace



i další aktivity a společnými silami analyzovat dosavadní data a zhodnotit stav populace a příčiny stagnace. Protože projekt v těchto měsících končí, rádi bychom čtenářům Myslivosti představili jeho hlavní výsledky a výstupy.

Aktuální výsledky fotomonitoringu rysa

Protože je rys plaché a noční zvíře, je sledování populace založeno na třech metodách: fotomonitoring pomocí fotopastí, stopování a sběr údajů od veřejnosti.

V rámci fotomonitoringu jsme použili fotopasti značky Cuddeback Attack WF. Jejimi výhodami jsou spolehlivost a odolnost i v nepříznivém počasí, vysoká ostrost pořízených fotografií a zejména rychlá spoušť. Rys se v terénu pohybuje poměrně rychle, proto fotopast s pomalou spouští nemá šanci – ze zvířete zachytí pouze ocas. Velmi silný blesk této fotopasti navíc umožňuje pořídit kvalitní barevné záběry i v noci (kdy je rys převážně aktivní) a umožnit tak individuální rozlišení rysů z pořízených fotografií podle rozložení tmavých skvrn na kožichu.

V jádrové oblasti výskytu – v národním parku Šumava – se pracovníci NP již dlouhodobě rysovi věnují. Proto jsme se v rámci projektu zaměřili na okrajové zóny výskytu rysa, kde informace schází. Při výběru míst jsme se zaměřili jednak na větší lesní celky jihočeského a plzeňského kraje, které mohou poskytovat vhodné prostředí pro trvalý výskyt, a jednak na potenciální migrační koridory – tedy statistickým modelem vytipované trasy, kterými by měli rysy mezi vhodnými oblastmi přirozeně putovat.

Tímto způsobem jsme vymezili 30 kvadrátů o velikosti 10 x 10 km a v každém z nich jsme společně s místními lesními správami a pracovišti CHKO instalovali dvě fotopasti. Fotopasti byly aktivní dva roky. Výsledkem tohoto úsilí je aktuální mapa výskytu rysa ostrovida, ale také obrovské množství údajů (více než 40 000 fotografií) o dalších druzích savců ve sledovaných oblastech.

Výskyt rysa ostrovida byl v průběhu let 2013–2015 potvrzen z několika oblastí jižních a západních Čech. Pravidelné záznamy trvale žijících jedinců a rozmnožování bylo zjištěno v jižní části Českého lesa, v Blanském lese, na Prachaticku, na Vyšebrodsku a v Novohradských horách. Jakékoliv doložené záznamy nám chybí z Kaplicka, Třeboňska, České Kanady a pahorkatin severně od Plzně. Několik fotografií získaných na Plánickém hřebenu a dvě z Píseckých hor potvrdily, že tato území jsou přechodně využívána jako migrační koridory mezi Šumavou, Brdy a oblastí Dolního Povltaví.

V Novohradských horách, v Českém lese a na Vyšebrodsku byli až na jednu výjimku všichni zaznamenaní rysy přeshraniční – pohybovali se střídavě v ČR a v Rakousku, respektive v Bavorsku. Oproti tomu v Blanském lese a na Prachaticku byli zaznamenaní převážně čeští rysy. Jedinou výjimkou byl kocour Duvera, který se do Blanského lesa přesunul až z rakouského Waldviertelu.

Jedním ze závažných zjištění našeho projektu bylo, že přestože okrajové oblasti výskytu rysa ostrovida poskytují dobré přírodní podmínky pro jeho trvalou existenci, včetně rozmnožování, populace je zde velice nestabilní. Rezidentní zvířata, která se zde trvale vyskytují, velice často „zmizí“ a jejich domovské okrsky zabírají nová zvířata, která ale po kratším či delším čase „zmizí“ taky.

Tato nestabilita je podle našeho názoru způsobena ilegálním lovem, který zůstává hlavním ohrožujícím faktorem rysí populace jak u nás, tak v Bavorsku a Rakousku.

Jedním z dalších témat projektu Trans-Lynx je proto i zhodnocení současného stavu celé populace a jejího vývoje do budoucna. Na základě

počtu jednotlivých rysů vyfocených v ČR, Bavorsku a Rakousku v rámci projektů Trans-Lynx a Luchsprojekt Österreich Nordwest, je současná velikost celé populace odhadována na zhruba 60 dospělých jedinců, což je z pohledu zajištění dlouhodobého přežití této populace velice málo.

Vlk, los i kočka divoká

Seznam dalších zaznamenaných druhů savců odpovídá tomu, kde byly fotopasti umístěny – jedná se především o lesní druhy. Celkem se nám podařilo zaznamenat 18 druhů středně velkých až velkých savců, a to jak běžné druhy, tak i velmi vzácné.

Z šelem byly pravidelně zaznamenáni liška obecná i jezevec lesní, obě naše kuny i tchoř tma-vý. Nepůvodního myvala severního jsme zachytili na severozápadě v Tepelské vrchovině a nepůvodního psíka mývalovitého v Novohradských horách. Ze vzácnějších šelem to pak byl rys, jehož výskyt je popsán již výše a sbírka obsahuje také fotografii vlka na Vyšebrodsku (24. 2. 2015) a kočky divoké v Českém lese (25. 8. 2014).

Z našich kopytníků jsme zaznamenali jelena evropského, jelena siku, srnec obecný, daňka, muflona, prase divoké. Na Vyšebrodsku a Kaplicku se nám podařilo zachytit vzácného losa evropského. Z dalších skupin nesmíme zapomenout na zajíce polního a jeden záznam vzácného plcha velkého, kterak ho uloveného nese kuna skalní.

Online mapová aplikace

Průběžné výsledky fotomonitoringu je možné si prohlédnout v online vícejazyčné mapové aplikaci, umístěné na webové stránce <http://map.translynx.eu>.

Fotografie rysa, ale i dalších zachycených druhů, je možné zobrazit buď výběrem daného druhu v levém menu, nebo výběrem území (kvadrátu v mapě) - v tom případě uvidíte výběr nejlepších fotografií všech druhů z dané oblasti.

V případě rysa ostrovida a dalších vzácných druhů jsou do mapy průběžně dodávány všechny získané fotografie, v případě běžnějších druhů je možné prohlédnout si výběr těch nejlepších. V mapové aplikaci jsou prezentovány také fotografie z fotopastí přeshraničních partnerů projektu Translynx z Bavorska (Luchsprojekt Bayern) i Rakouska (Luchsprojekt Osterreich Nordwest).

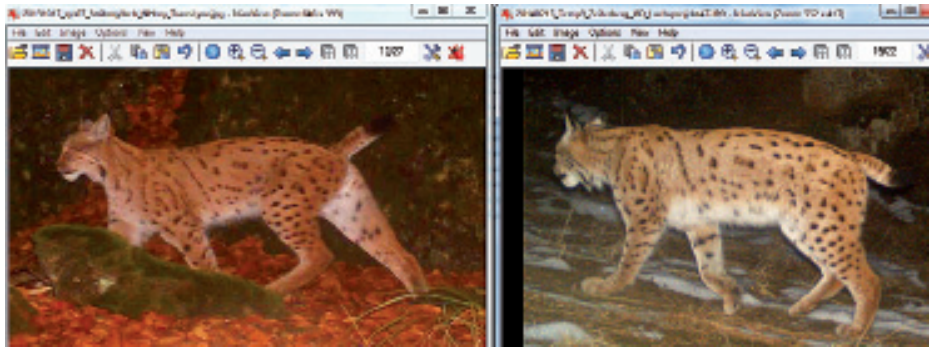
Brožura Jak rozpoznat kořist rysa

Významným zdrojem informací o populaci rysa ostrovida jsou údaje od lidí. Jedná se o fotografie ze soukromých fotopastí, náhodná pozorování, nálezy stop a stopních drah a také nálezy zbytků kořisti.

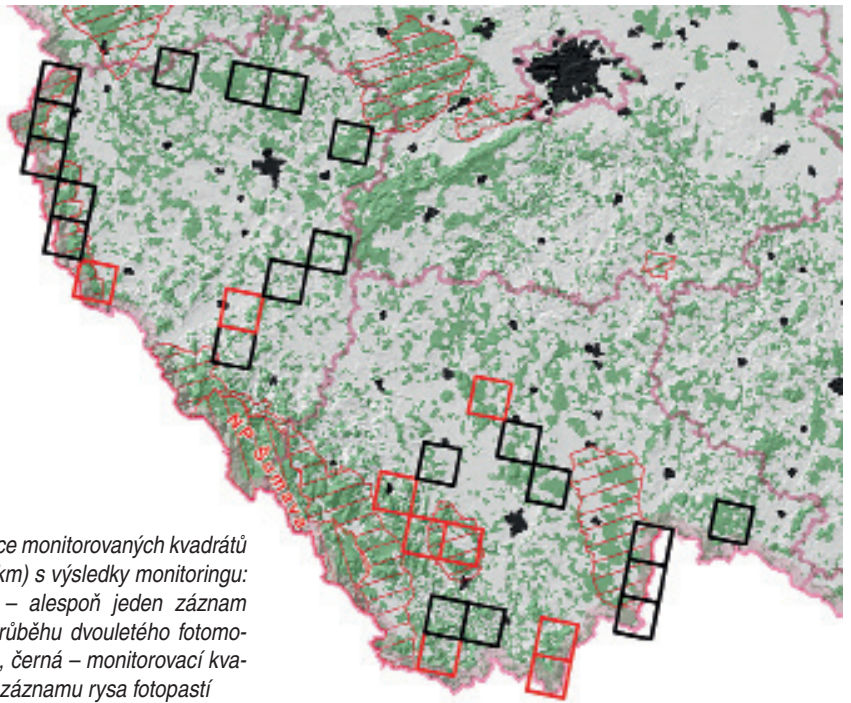
V rámci projektu jsme proto připravili příručku *Jak rozpoznat rysí kořist*. Příručka je určená všem, které zajímá, jestli nalezenou mršinu ulovil rys a také těm, kteří chtějí pomoci s monitoringem rysa ostrovida na našem území. Příručka obsahuje detailní popis znaků určujících predátora a také popis, jak takový nález pečlivě zdokumentovat. Příručka je k dispozici na našich stránkách v pdf verzi, pokud máte zájem o tištěnou verzi, rádi je zašleme.

Projekt Trans-Lynx přinesl celou řadu zajímavých informací, jak o výskytu rysa, tak i dalších druhů lesních savců. V rámci tohoto článku byla představena jen malá část výstupů projektu. Pokud vás zaujaly, navštivte naše stránky <http://translynx.selmy.cz/> a dozvíte se více o tom, co projekt přinesl nového. Těšíme se na vás.

Kateřina POLEDNÍKOVÁ,
Tereza MINÁRIKOVÁ, Lukáš POLEDNÍK,
Elisa BELOTTI, Luděk BUFKA,
Josefa VOLFOVÁ, Dušan ROMPORTL



Při rozpoznávání jedinců rysa ostrovida se porovnávají typické skupiny skvrn na různých částech těla.



Lokalizace monitorovaných kvadrátů (10 x 10 km) s výsledky monitoringu: červená – alespoň jeden záznam rysa v průběhu dvouletého fotomonitoringu, černá – monitorovací kvadrát bez záznamu rysa fotopastí



Pohled na mapovou aplikaci celkově a při výběru jednoho čtverce.



EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

